

Regimentul 64 – Orăștie

Din Liviu Maior – *Habsburgi și români*

... Aflat în toamna anului 1918 la Viena, după ce fusese trecut în rezervă în iunie, Viorel Tilea devine secretarul Senatului Militar Român constituit în capitala Imperiului de către Iuliu Maniu. Obiectivul lor primordial era sincronizarea acțiunii politico-militare cu celelalte naționalități din Imperiu. La fel de importantă era și organizarea zecilor de mii de soldați și ofițeri ardeleni întorși de pe front și care urmau să fie trimiși în Transilvania.

Procesul de divizare a regimentelor fostei armate imperiale pe criterii etnice a decurs, în general, în mod pașnic. Regimentul 64 (Orăștie), în care românii erau majoritari, le-a permis camarazi lor de altă naționalitate să-și decidă singuri soarta. Chiar și despărțirea de comandantul german al regimentului a decurs în termeni civilizați. El a predat comanda căpitanului Octavian Stoichița, după care s-a trecut la operațiunea de "dezlegare" de jurământ, în ziua de 3 noiembrie, iar titulatura unității specifica din acel moment apartenența sa etnică românească.

În noiembrie 1918, Maniu a fost în audiență la Ministerul de Război, cerând imperativ instalarea Regimentului 64 Orăștie în cazarma Franz Ferdinand și recunoașterea oficială a Senatului Militar Român din Viena.

Ministrul a acceptat solicitările românilor, care de altfel s-au și instalat în clădirea Ministerului de Război. Una din preocupările lor principale a fost aceea de a-i convinge pe soldații români să nu depună jurământ de credință nimănui, în afară de „națiunea română”. În capitala Imperiului se aflau aproximativ 40 000 de soldați și ofițeri români, majoritatea cantonați în cazarmile de la Wiener Neustadt. Solidari, păstrându-și structura militară intactă, unitățile românești au asigurat menținerea ordinii în Viena, au împărșiat o demonstrație de tip bolșevic la cererea expresă a Ministerului de Război.

În același timp, preoții militari aveau o preocupare simbolică ce semnifica sfârșitul loialismului dinastie în rândul conaționaliilor lor. Oficiau zilnic un serviciu religios prin care îi "eliberau" de jurământul depus față de împărat. De data aceastajurau față de regele României. Era un sfârșit de drum previzibil' din anii războiului. Aceleași ceremonii s-au desfășurat la cazarmile din Praga, unde se aflau aproximativ 20 000 de soldați și ofițeri".

Solidaritatea, ce e drept de scurtă durată, născută în zilele și anii războiului între români, cehi, slovaci, polonezi a permis acordarea unui sprijin direct, eficient, în lunile noiembrie-decembrie 1918, forțelor politice progresiste din Praga, Viena și chiar Budapesta. Unitățile românești au acordat asistență noilor autorități budapestane. Regimentul 50 (Alba Iulia) a ocupat cazarma ofițerilor regaliști, proimperiali, favorizând forțele politice democratice din capitala Ungariei. Marinarii din porturile Mării Adriatice au sprijinit procesul de constituire a statului sârbo-croato-sloven. În ziua de 13 noiembrie 1918, marinarii români din portul Pola au preluat un vas militar pe care au arborat tricolorul românesc. Printr-o declarație publică s-au subordonat Consiliului Național Român de la Arad.

Octavian Stoichița

Contribuția esențială a soldaților și ofițerilor români din fosta armată austro-ungară a fost implicarea lor directă în înlăturarea administrației, în anihilarea unităților militare rămase fidele fostului regim și, nu în ultimul rând, în realizarea unirii Transilvaniei cu România. Prin sosirea în Transilvania a fostelor regimente, cu toate dificultățile întâm-pinate și staționarea soldaților în principalele orașe, s-a asigurat securitatea procesului unionist. Ofițerii străini au fost înlăturați de la comandă, ca și jandarmeria și poliția imperială, iar deținuții politici au fost eliberați din închisori. Primele unități care nu s-au mai supus ordinelor au fost cele din jurul Aradului. În noaptea de 30 spre 31 octombrie 1918, sute de soldați au dezarmat și degradat ofițerii și subofițerii, după care au părăsit cazarma înarmați. Au atacat închisoarea militară, de unde au eliberat aproape 900 de deținuți, foști militari condamnați pentru nesupunere. Exemplul lor a fost urmat, peste două zile, de cei din garnizoana Sibiu, sediul fostului comandament general al armatei imperiale pentru Transilvania, Corpul XII armată, ca și de cei de la Arad unde, pe lângă deținuți, au fost puși în libertate și prizonierii de război ruși. Ofițerii superiori au fost degradați. La Cluj, Dej și Oradea au părăsit cazărmile înarmați, îndreptându-se spre casele lor. Nu au lipsit nici incidentele sângeroase, determinate de rezistența jandarmeriei și a grupurilor de ofițeri ostili instaurării controlului politico-militar românesc asupra Transilvaniei.

Întregul proces de pregătire a zilei de 1 Decembrie 1918 a scos în evidență implicarea profundă a foștilor ofițeri români din K.u.K. Astfel, Consiliul Național Român din Târgu Mureș a fost organizat de căpitanul Nicolae Candrea (Regimentul 62); coloneii Ioan Hidu și Ioan Telia preiau comanda garnizoanei din Cluj, iar colonelul Miron Șerb organizează din punct de vedere militar zona de sud-vest a Banatului. ..